

Motion till riksdagen

1985/86:Bo517

Sven Munke (m)

Åtgärder mot radon i bostäder

I slutet av 1970-talet startade en intensiv debatt om radonhusen och faran för människors hälsa. Den debatten är dock inte ny. Redan på 1950-talet varnade forskare för användning av uranrik gasbetong i bostäder. Dessa röster avfärdades precis som de som varnade för amalgam eller bildskärmar på 1980-talet för att nämna några exempel.

Radonutredningen som avslutade sitt arbete för tre år sedan (SOU 1983:6) bekräftar till stor del den bild som gavs i början av 1950-talet. En del nya faror har dock kommit till i radon från berggrunden och dricksvatten och så det faktum att luftomsättningen i svenska hus aldrig har varit så dålig och stadigt försämrats. Mätningar som radonutredningen redovisar tyder på att radonhalten stadigt ökar. Landsmedelvärdet för radondötrrar i svenska bostäder baserat på samtida mätningar har gjorts 1950, 1975 och 1982. Utredningen anför vissa reservationer om eventuella fel i metodik etc., men säger samtidigt att de skillnader som mätningarna visar kan vara riktiga. Halterna är 15, 25 resp. 50 Bq/m³. Motsvarande medelvärden för andra länder är 15 Bq/m³.

Ytterligare alarmerande fakta har kommit till som det skulle kunna bli ödesdigert att nonchalera. Jag åsyftar de undersökningar som professor Olov Axelsson vid yrkesmedicinska kliniken i Linköping gjort. Han menar att passiv rökning tillsammans med radon förstärker risken för lungcancer. Om Axelssons förklaringar är riktiga är antalet lungcancerfall orsakade av radon mångdubbelt större än de 300 eller 1 100 fall som radonutredningen resp. cancerutredningen hävdat. Axelsson ger radonet huvudskulden för lungcancer medan rökningen, främst den passiva, hjälper till att föra radondötrarna ned i lungorna. Ett uppmärksammat fall av arbetsskada där en cancersjuk person erkänts ha blivit skadad genom att ha passivt utsatts för arbetskamraternas tobaksrök styrker delvis dessa Axelssons teser.

Regeringen har sent omsider fattat beslut med anledning av radonutredningens förslag. Det beslutet lämnar dock en del övrigt att önska. Planverket skall t. ex. föreslå vilka krav som skall ställas enligt byggnormen vid byggnadslovsprövning. Enligt uppgifter därifrån verkar åtgärdsgränsen för befintlig bebyggelse satt vid 400 Bq/m³. Det kan dels jämföras med arbetsmiljövärdet på 1 000 Bq/m³, dels med de faktiska risker som kvarstår vid den nivån.

Arbetsmiljövärdet är avsett för 8 timmars exponering per dygn medan man måste utgå från 24 timmars vistelse i en bostad, dvs. 3 gånger så lång tid som i arbetsmiljön. Det innebär att arbetsmiljögränsen översatt till bostadsmiljön skulle innebära 1 000 Bq/m³ delat med 3, dvs. 333 Bq/m³.

Det förslag om gränsvärde som radonutredningen lagt är således högre än vad som accepteras i svenska gruvor. Om man samtidigt betänker att det tar 20–40 år att utveckla cancer orsakad av radon och att befolkningen i bostäder utsätts för radonet redan från spädbarnsåldern måste förslaget betraktas som mer eller mindre skandalöst. Laborator Göran Pershagen har visat att barn till rökande mammor som själva blir rökare i vuxen ålder oftare får cancer än rökare vars mammor var rökfria. Om professor Axelsons teser är riktiga är just radonet orsaken till detta.

Radonutredningen föreslår att en förutsättning för att radonlån skall kunna beviljas är att hälsovårdsnämnden med stöd av hälsovårdsstadgan beslutat att radonhalter i bostaden överstiger det provisoriska gränsvärdet 400 Bq/m^3 (SOU 1983: 6 s. 105).

Enligt propositionen till hälsoskyddslagen (prop. 1981/82: 219, s. 31) skall bedömningen av om det föreligger sanitär olägenhet endast göras på hygieniska och medicinska grunder. Åtgärderna bör däremot relateras till både hälsorisen och kostnaderna för åtgärderna. Radonutredningens förslag strider emot hälsoskyddslagen eftersom risk för cancer anses föreligga redan vid ca 35 Bq/m^3 .

Det bör klart framgå att alla åtgärder som minskar radonhalten skall vidtas i skäligen omfattning. Det innebär att även i fall som innebär att radonhalten minskas från 50 Bq/m^3 till 25 Bq/m^3 skall åtgärder vidtas om de inte medför mycket stora kostnader.

Gränsen för de halter som kan tolereras i befintliga hus bör sättas högst vid 100 Bq/m^3 . Det innebär att halterna aldrig får överskrida 100 Bq/m^3 oavsett vilken kostnad det innebär att komma ned dit. Kan åtgärder som är ekonomiskt rimliga vidtas för att sänka halterna ytterligare skall dessa genomföras. Detta stränga krav medför att staten måste gå in med ett generöst ekonomiskt stöd till ägare till radonhus.

Gränsen för nybyggnation och ombyggda hus bör sättas högst till 35 Bq/m^3 som är den gräns där cancerisken anses obetydlig.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställer jag

att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om åtgärder för att motverka och förebygga hälsorisker orsakade av radon i bostäder och andra lokaler som omfattas av hälsoskyddslagen.

Stockholm den 27 januari 1986

Sven Munke (m)